

Notă informativă
vizând proiectul hotărârii Consiliului de Administrație al ANRCETI
privind identificarea piețelor relevante de rețele și/sau servicii de comunicații
electronice susceptibile reglementării preventive

Identificarea piețelor relevante reprezintă un pas important efectuat de regulator în estimarea condițiilor de dezvoltare a concurenței pe diferite piețe ale sectorului de comunicații electronice și determinarea furnizorilor cu putere semnificativă pe aceste piețe.

În conformitate cu art.9(1), lit.k) al Legii comunicațiilor electronice, ANRCETI este competentă să identifice piețele relevante din domeniul comunicațiilor electronice.

În conformitate cu art.51 (1) al Legii comunicațiilor electronice, ANRCETI elaborează Regulamentul privind identificarea și analiza piețelor relevante din domeniul comunicațiilor electronice și desemnarea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe aceste piețe (Regulamentul) și identifică piețele relevante, iar în conformitate cu art.51(2) al Legii comunicațiilor electronice, ANRCETI ține cont de specificul național la identificarea piețelor relevante.

Prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr.55 din 29.12.2008 a fost aprobat Regulamentul (Monitorul Oficial nr.34-36/117 din 17.02.2009).

În conformitate cu punctul 101 din Regulament, Agenția va identifica o listă a piețelor relevante, profitând de experiența semnificativă acumulată de Comisia Europeană și de regulatorii din țările UE, transpusă în Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări ex ante, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice.

Proiectul Hotărârii Consiliului de administrație al ANRCETI privind identificarea piețelor relevante prevede 10 piețe:

Piețe cu amănuntul:

Piața 1. Piața accesului la rețeaua publică de telefonie la un punct fix pentru persoane fizice și juridice.

Piețe cu ridicata

Piața 2. Piața accesului la rețeaua publică de telefonie fixă în vederea originării apelurilor.

Piața 3. Piața accesului la rețele publice proprii de telefonie fixă în vederea terminării apelurilor.

Piața 4. Piața accesului (fizic) la infrastructura de rețea (inclusiv accesul necondiționat partajat sau total la bucla locală) la un punct fix.

Piața 5. Piața accesului virtual la rețea care include accesul de tip “bit stream” la un punct fix, în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice în banda largă.

Piața 6. Piața accesului de linii închiriate-segment terminal, indiferent de tehnologia utilizată pentru furnizarea capacității închiriate sau dedicate.

Piața 7. Piața accesului la rețele proprii de telefonie mobilă în vederea terminării apelurilor vocale.

Piața 8. Piața furnizării de linii închiriate-segment trunchi.

Piața 9. Servicii de tranzit de trafic în rețeaua publică telefonică fixă.

Piața 10. Piața accesului (fizic) la infrastructura asociată rețelei proprii de comunicații electronice.

Este de menționat că **piețele 1-7** corespund piețelor 1-7 din Recomandarea Comisiei Europene 2007/879/CE.

Piețele 8 și 9 din proiectul hotărârii se regăsesc în Recomandarea Comisiei din 11/02/2003 privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări ex ante, în conformitate cu Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice, respectiv, piața 14 și piața 10 din această Recomandare.

Identificarea **pieței 8** (Piața furnizării de linii închiriate-segment trunchi) reiese din situația diferită a pieței naționale de linii închiriate de cea specifică majorității piețelor corespunzătoare din UE. Astfel dacă statele membre ale UE au atins un grad înalt de concurență pe acest segment, datorită investițiilor în rețele alternative de transport bazate pe fibră optică, și pot constata o presiune concurențială suficientă asupra prețurilor, în Republica Moldova situația concurențială pe această piață nu a evoluat aproape deloc din 2004, momentul liberalizării depline a pieței.

Concurență la nivel de infrastructură de rețele de transport poate fi constatată doar în raza orașului Chișinău, unde mai mulți furnizori au derulat comunicații prin fibră optică. În afara razei orașului Chișinău se manifestă o lipsă acută a concurenței de linii închiriate de capacități mari, care ar permite crearea unor rețele de comunicații fixe, de bandă largă alternative și ar dezvolta presiunea concurenței pe piețele cu amănuntul. Utilizarea suporturilor radio, cupru, etc. ca alternativă comunicațiilor magistrale prin fibră optică se dovedește a fi ineficientă datorită limitării acestor mijloace de a asigura economii de scară ca rezultat al creșterii cererii pentru mărimi de bandă.

În afara razei orașului Chișinău, în mare parte, poate fi constatat doar un singur furnizor care dispune de capacități de fibră optică magistrale, fapt care nu poate conduce la creșterea gradului de competiție pe piața de linii închiriate magistrale doar prin forțele pieței.

Astfel de exemplu prețurile pentru linii închiriate STM-1 între Londra – Frankfurt-em-Mein (peste 600 km) sau Londra-Paris (circa 450 km) sunt circa 5 mii USD/lună, iar prețul pentru STM-1 între Chișinău – Bălți (circa 120 km) -

peste 20 mii USD/lună, prețul pentru STM-1 între Chișinău-Cahul (circa 180 km) – peste 30 mii USD/lună.

Prețurile înalte pentru linii închiriate segment trunchi împiedică dezvoltarea concurenței pe piețele cu amănuntul de servicii de bandă largă și de telefonie fixă în exteriorul razei orașului Chișinău.

Cât privește servicii de linii închiriate magistrale pe bază de IP (IP over WDM, linii virtuale închiriate prin rețele MPLS, Ethernet over fiber, numite și IP tranzit etc), există un deficit de ofertă de astfel de servicii în exteriorul or. Chișinău. De asemenea lipsește careva ofertă pentru închirierea de unde *lambda* în spectrul de frecvențe ale comunicațiilor optice magistrale sau închirierea de fibre sure.

Identificarea **pieței 9** (Piața serviciilor de tranzit de trafic în rețeaua publică telefonică fixă) reiese din situația pieței naționale de tranzit a apelurilor vocale între rețelele furnizorilor naționali.

Prin Hotărârea Consiliului de Administrație nr.28 din 06.10.2004, Agenția Națională pentru Reglementare în Telecomunicații și Informatică a desemnat S.A. "Moldtelecom" ca operator cu obligații de tranzit al traficului. Această măsură era absolut necesară ținând cont că S.A. "Moldtelecom" era unicul operator care avea interconectare directă cu fiecare din operatorii naționali de telefonie vocală, iar lipsa unui astfel de furnizor era să devină o barieră semnificativă pentru intrarea noilor operatori pe piață.

Către începutul anului 2009 situația nu a evoluat notabil spre o stare de concurență pe piața tranzitului comutat de apeluri, iar interconectarea directă este realizată doar între furnizorii mari. Astfel lipsa unui furnizor pe piață care și-ar asuma funcțiile de tranzit sau lipsa concurenței efective pe piața tranzitului poate rămâne o barieră esențială pentru intrarea sau reținerea pe piață și dezvoltarea furnizorilor noi intrați.

Incapacitatea furnizorilor alternativi de a asigura (în lipsa furnizorilor de tranzit) conectivitatea propriilor utilizatori cu utilizatorii altor rețele poate face acești furnizori necompetitivi. Asigurarea interconectării directe între furnizori de multe ori nu este viabilă economic datorită volumului mic de trafic reciproc și costurilor ridicate aferente interconectării directe.

Lipsa unei concurențe efective pe piața serviciilor de tranzit comutat național păstrează suficiente pârghii pentru furnizorii de tranzit pentru a stabili prețurile pentru aceste servicii la nivel ridicat, ceea ce poate crește costurile furnizorilor alternativi legate de externalitățile de rețea și crează riscuri pentru excluderea acestora de pe piață sau pentru stabilirea unor bariere structurale esențiale pătrunderii pe piață. Din acest considerent piața serviciilor de tranzit de trafic în rețeaua publică telefonică fixă reprezintă o piață relevantă reglementărilor preventive.

Identificarea **pieței 10** (Piața accesului (fizic) la infrastructura asociată rețelei proprii de comunicații electronice) reiese din necesitatea asigurării dezvoltării concurenței la nivel de rețele de comunicații electronice, ce ar spori în final beneficiul utilizatorilor pe termen lung, legat de creșterea gradului de competiție pe piețele cu amănuntul.

Infrastructura asociată cuprinde astfel de elemente ca canalizare telefonică, spații de colocare a echipamentelor, piloni telefonici, turnuri pentru poziționarea antenelor pentru rețele de comunicații prin radio, sit-uri pentru amplasarea echipamentelor.

Eficiența construcției infrastructurii asociate manifestă proporționalitate directă cu perioada în ciclul de viață al pieței și cu ponderea furnizorului pe piața cu amănuntul. Astfel un furnizor care intră pe piață în faza timpurie de dezvoltare a pieței, poate obține efecte substanțiale de economii de scară și de densitate de pe urma câștigării unei cote mari din piața cu amănuntul în perioada apariției și dezvoltării rapide a pieței. Și *vice versa* – un furnizor, care intră pe piață la momentul maturității sau va cuceri o cotă mică din piața cu amănuntul către momentul maturității pieței, nu se poate bucura de economii de scară sau densitate comparabile cu cele ale furnizorilor care deja au construit infrastructura.

Dublarea infrastructurii asociate poate, de asemenea, fi imposibilă sau anevoiasă datorită cerințelor de urbanistică, de păstrare a mediului sau alte cerințe administrative, existența unor drepturi exclusive de trecere sau care au existat în trecut.

Dublarea infrastructurii asociate poate dura mult timp ceea ce poate duce la ratarea posibilităților pentru noii intrați de a ocupa o cotă esențială pe o piață ce se dezvoltă rapid, ceea ce poate să-i facă pe competitorii potențiali să renunțe la intrarea pe piață.

De asemenea, dublarea infrastructurii asociate duce la investiții semnificative necesare din partea tuturor furnizorilor per ansamblu, nelegate nemijlocit de furnizarea rețelelor și serviciilor, ceea ce mărește riscurile de piață pentru fiecare furnizor și scade beneficiul social care ar putea fi atins dacă investițiile pentru infrastructura asociată nu ar necesita a fi dublate.

Fiecare piață a accesului (fizic) la infrastructura asociată rețelei proprii de comunicații electronice este legată printr-o legătură structurală verticală cu alte piețe cu ridicata pe care furnizorul deține o putere semnificativă. Însă deținerea unei astfel de puteri semnificative pe o piață în aval pieței de infrastructură nu înseamnă automat deținerea puterii semnificative pe piața infrastructurii asociate.

Astfel se cere aplicarea unor remedii regulatorii asupra pieței accesului la infrastructura asociată pentru a se asigura o concurență eficientă și durabilă pe piețele *în aval* de rețele și servicii.